

= اگرچه صنعت نفت ایران از سال ۹۷ با سخت‌ترین تحریم‌ها رو به رو بوده است، اما اکنون با تقویت احتمال رفع تحریم‌ها، ایران با هدفگذاری صادرات روزانه ۲.۳ میلیون بشکه نفت، خود را برای بازگشت سریع به بازارهای طلای سیاه آماده می‌کند.

تحریم‌های نفتی برای ایران سابقه‌ای طولانی دارد. اولین مورد تحریم‌های نفتی برای فشار سیاسی به دولتی در ایران مربوط به تلاش دولت مصدق برای ملی کردن صنعت نفت می‌شود. با توجه به این مهم نفت ایران حدود ۷۰ سال است که با انواع و اقسام تحریم‌ها رو به رو بوده با این حال هیچگاه توسعه در این صنعت متوقف نشده است.

فشار تحریم‌ها البته در سال‌های اخیر شدت گرفته و با انتخاب دونالد ترامپ به عنوان رئیس جمهوری آمریکا به اوج رسید.

تحریم‌های ایران با خروج یک جانبه آمریکا از برجام دوباره بر اقتصاد و به ویژه صنعت نفت ایران تحمیل شد، همانگونه که ترامپ بارها بر آن تاکید کرده بود با هدف به صفر رساندن صادرات نفت ایران بود.

اگرچه ایران در سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۵ (سال‌های ۹۱ تا ۹۴) نیز با تحریم‌های نفتی مواجه بود، اما هیچگاه این حجم از فشار را تجربه نکرده بود. فشار تحریم‌ها در شرایط فعلی بر نفت ایران آنچنان زیاد است که حسن روحانی، رئیس جمهوری ایران آن را نه یک تحریم بلکه جنگی تمام عیار اقتصادی می‌داند.

جنگی که البته نتوانسته به اهداف خود برسد و ایران با وجود این تحریم‌ها علاوه بر افزایش برداشت از میادین مشترک نفت و گاز، گازرسانی را نیز توسعه داده و به صادرکننده فعال فرآورده‌های نفتی نیز تبدیل شده است.

حال با روی کار آمدن جو بایدن، رئیس‌جمهوری جدید آمریکا به نظر می‌رسد آمریکا می‌خواهد به میز برجام بازگردد. اتفاقی که می‌تواند صادرات نفت و دسترسی ایران به پول آن را تسهیل کند.

قولی نمی‌دهم که انجام نشود

با توجه به این مهم و البته با تکیه بر توان دیپلماسی نفتی، دولت ایران در لایحه بودجه سال آینده صادرات ۲.۳ میلیون بشکه‌ای نفت و میعانات گازی را پیش‌بینی کرده است. موضوعی که البته انتقاداتی را به همراه داشته اما دولتمردان بر تحقق آن پافشاری می‌کنند.

تا آنجا که بیژن زنگنه وزیر نفت در پاسخ به این انتقادات گفت که در مقام وزیر ایران قولی نمی‌دهم که نتوانم آن را اجرا کنم.

نگاهی به عملکرد ایران بعد از اجرایی شدن برجام نیز البته تایید می‌کند که در صورت رفع تحریم‌ها ایران این قابلیت را دارد که به سرعت به بازارهای نفت بازگردد و سهم خود را از رقبا پس بگیرد.

تا آنجا که وزارت نفت برجام را از روی کاغذ به بازارهای جهان کشاند و تولید نفت ایران در کمتر از ۶ ماه به نزدیک ۴ میلیون بشکه در روز رسید. با دیپلماسی نفتی ایران که به دنبال دیپلماسی در برجام آمده بود، صادرات نفت نیز به روزهای قبل از تحریم بازگشت و اقتصاد جان تازه گرفت.

با همین اقدامات، اگرچه همچنان قیمت نفت تا میانه سال ۹۵ پایین بود اما درآمدهای نفتی ایران در آن سال به ۵۵.۷ میلیارد دلار رسید که نشان‌دهنده قدرت‌نمایی دیپلماسی نفتی ایران بود که در دوران تحریم اجازه نداده بود تا ظرفیت تولید نفت کاهش پیدا کند و ظرفیت از دست رفته را نیز به سرعت ترمیم کرده بود.

در همین رابطه، زنگنه ماه گذشته در مراسم آغاز حفاری فاز ۱۱ پارس جنوبی با بیان اینکه در تحریم ثابت کردیم که از تلاش دست نمی‌کشیم و با مجاهدت همکاران راه دیگری پیدا کنیم که توسعه صنعت نفت متوقف نشود، گفته بود که حتی در صادرات نفت که بیشترین فشارها را دولت ترامپ وارد کرد، صادرات نفت ایران متوقف نشد و ما نشان دادیم زنده و مقاومیم.

بازبایی ظرفیت تولید نفت در ۳ ماه

با توجه به ظرفیت‌های صنعت نفت، دولت در ۱۶ آذر اعلام کرد که در نظر دارد صادرات نفت را تا سه ماه آینده احیا کرده و به سطح قبل از تحریم‌های آمریکا برساند. ستاد اقتصادی دولت تصمیم گرفته است که وزارت نفت کلیه اقدامات لازم را برای آماده‌سازی منابع و تجهیزات صنعت نفت به منظور تولید و فروش متناسب با ظرفیت موجود «ظرف سه ماه آینده» به کار گیرد.

رئیس‌جمهوری ایران در این زمینه با تاکید بر ضرورت آمادگی برای رساندن تولید نفت کشور به ظرفیت طبیعی برای صادرات گفت: با توجه به تجربه احیای صادرات نفت بعد از توافق هسته‌ای، امروز هم این آمادگی برای افزایش سریع تولید نفت بیشتر وجود دارد. با وجود ابزارهای عملیاتی و تجربه‌های ارزنده، امروز هم این آمادگی برای افزایش سریع تولید نفت بیشتر

وجود دارد.

روحانی گفته به دلیل تحریم‌های قبل از برجام، تولید و فروش نفت با محدودیت‌ها روبرو شد ولی با عملی شدن برجام و رفع تحریم‌ها، توانستیم در مدت کوتاهی فروش نفت را به بیش از دو میلیون بشکه برسانیم.

روحانی عنوان کرد که جنگ اقتصادی آمریکا موانع متعددی برای صادرات نفت و محصولات پتروشیمی کشور ایجاد کرد، اما هیچ‌وقت آرزوی ترامپ در به صفر رساندن صادرات ایران محقق نشد و آن آرزو را با خود خواهد برد.

چانه‌زنی در اوپک برای حفظ سهم بازار

با وجود تلاش ایران برای احیای ظرفیت تولید و بازیابی بازارهای صادراتی نفت خود، اما شیوع کرونا تقاضا برای نفت را کاهش داده و از همین رو کشورهای تولیدکننده نفت موسوم به اوپک پلاس توافق مبنی بر کاهش تولید برای تعادل قیمتی در بازار نفت امضا کردند.

در این میان البته زنگنه با قدرت چانه‌زنی خود در اوپک، ایران را از توافق کاهش تولید مستثنی کرد تا در صورت رفع تحریم‌ها بتواند تولید نفت خود را افزایش دهد.

با این حال برخی نگران آن هستند که رقبای ایران به آسانی اجازه بازگشت نفت ایران به بازارهای جهانی را ندهند.

موضوعی که بیژن زنگنه نسبت به آن موضع تندی گرفته و گفته که ایران برای بازگشت به بازارهای نفت نیازی به اجازه ندارد زیرا این موضوع را حق خود می‌داند.

وی همچنین تاکید کرده که چنانچه تحریم نباشد و منابع برای احیای چاه‌هایی که تولیدشان کم شده فراهم شود، صادرات ۲.۳ میلیون بشکه امری کاملاً میسر است. برای نفت ایران بازار وجود دارد و قیمت‌ها پایین نمی‌آید.

رئیس‌جمهوری نیز گفته که دولت مصر است که روزانه ۲ میلیون و ۳۰۰ هزار بشکه نفت بفروشد، از این رو انتظار می‌رود وزارت نفت شرایط را برای افزایش فروش نفت مهیا کند.

روحانی ادامه داده که باید از همه امکانات داخلی و بین‌المللی برای رسیدن به این هدف که حق جمهوری اسلامی ایران برای به‌دست آوردن بازار است، استفاده کنیم.

وی اعلام کرده که در نظر گرفتن صادرات روزانه ۲.۳ میلیون بشکه در روز حاوی این پیام به جهان است که صادرات نفت ایران افزایش خواهد یافت و شرایط کشور متفاوت خواهد بود. با این حال او تاکید کرده که این به معنای اتکای بودجه به نفت نیست چراکه درآمدهای نفتی در صرف هزینه‌های جاری دولت نمی‌شود و برای توسعه کشور در نظر گرفته شده است.

رئیس‌جمهوری با اشاره به اینکه دنیا این پیام را به خوبی دریافت کند که شرایط تولید و فروش نفت جمهوری اسلامی ایران در سال آینده با دو سال قبل کاملاً متفاوت خواهد بود، گفته که هرچند که ممکن است کاسبان تحریم و یاس‌آفرینان خیلی از این علامت خوشحال نشوند ولی به هر حال این چراغ امید برای ملت بزرگ ما نسبت به سال آینده است.

سهم خود را از بازارهای جهانی پس می‌گیریم

سخنگوی دولت نیز با تاکید بر اینکه بودجه ۱۴۰۰ واقع‌بینانه و دقیق تدوین شده است، عنوان کرد: برخلاف برخی اظهارنظرهایی که درباره پیش‌بینی رقم فروش نفت در بودجه ۱۴۰۰ مطرح می‌شود، تصویری قابل دسترس از فردا وجود دارد، این حق ایران است که با توجه به جایگاهی که در سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) دارد حداقل روزانه ۲ میلیون و ۳۰۰ هزار بشکه نفت بفروشد، طبیعی است که این حق باید در بودجه بازتاب داده شود و دولت به‌عنوان حافظ منافع ملی باید زمینه تحقق آن را فراهم کند.

علی ربیعی گفت: ما از جنگ اقتصادی سرافراز بیرون آمدیم و نخستین دستاورد ما از پایان این نبرد، این است که سهم خود را از بازار جهانی نفت پس بگیریم. برخی منتقدان دولت به توانایی استخراج و فروش مقدار نفت پیش‌بینی‌شده تردید دارند. ما همین حالا هم می‌توانیم ۲ میلیون و ۳۰۰ هزار بشکه نفت بفروشیم، ما به توانایی وزارت نفت و وزیر مطمئنیم. این نه تنها زمین سوخته نیست، بلکه زمینه‌های کار بیشتری را برای دولت آینده فراهم خواهد کرد.

صادرات نفت ایران در سال جاری و به دلیل تحریم‌های دولت ترامپ، کاهش داشته اما همانگونه که وزیر نفت نیز تاکید کرده، هیچ‌گاه به صفر نرسیده است. حتی خبرگزاری رویترز در مهرماه سال جاری تایید کرد که صادرات نفت ایران در ماه جاری به شدت افزایش داشته و تا ۱.۵ میلیون بشکه در روز نیز برآورد می‌شود.

همچنین با انتخاب جو بایدن به عنوان رئیس‌جمهوری بعدی آمریکا که حدود یک ماه دیگر به کاخ سفید می‌رود، امیدها برای بازگشت آمریکا به میز برجام تقویت شده است. با بازگشت آمریکا به برجام ایران امیدوار خواهد بود تا بتواند مبادلات تجاری در حوزه‌های نفت و تبادلات بانکی را گسترش دهد.

موضوعی که بعد از اجرایی شدن برجام در سال ۹۵ نیز محقق شد و ایران به فاصله ۳ ماه توانست تولید نفت خود را به ۳.۸ میلیون بشکه در روز برساند. در مجموع تولید نفت و میعانات گازی ایران در آن سال روزانه به ۴.۸ میلیون بشکه رسید و صادرات نیز به رقم ۳ میلیون بشکه نزدیک شد.

بنابراین دور از ذهن نیست که ایران اینبار نیز در صورت رفع تحریم‌ها بتواند به سرعت تولید نفت را افزایش دهد و به صادرات ۳.۲ میلیون بشکه نفت و میعانات گازی در روز برسد.